

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๖๙

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๖๘

วันที่ ๒๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๙

ระหว่าง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้องแสดงความเห็นที่คู่ความโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง กรณี พลตรี ไตรจักร์ นาคะไพบูลย์ กับพวกรวม ๑๙๐ คน ซึ่งเป็นเจ้าของผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในหมู่บ้านจัดสรรลัดดารมย์ปิ่นเกล้า เป็นโจทก์ฟ้องบริษัท คอวลิตีเฮาส์ จำกัด (มหาชน) จำเลยต่อผู้ร้อง ในคดีหมายเลขดำที่ ผบ ๑๕๖ - ๒๘๐/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ ผบ ๘๒๒ - ๘๔๖/๒๕๖๒ ว่า จำเลยเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการการค้าทั่วไป รวมทั้งการจัดสรรที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ และเป็นผู้จัดสรรโครงการหมู่บ้านจัดสรรลัดดารมย์ปิ่นเกล้า ตามที่ได้รับใบอนุญาตจัดสรรที่ดินเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๐ โดยจำเลยปรับปรุงที่ดินและจัดทำสาธารณูปโภค จัดให้มีบริการสาธารณณะแล้วจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป แล้วในปี ๒๕๔๔ จำเลยได้รับใบอนุญาตจัดสรรที่ดินเพิ่มเติมส่วนที่ ๒ ถึงส่วนที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๗ ตามลำดับ ต่อมาปี ๒๕๕๔ เกิดอุทกภัยในประเทศไทย โครงการหมู่บ้านจัดสรรลัดดารมย์ปิ่นเกล้าได้รับผลกระทบจากระดับน้ำท่วมสูงกว่าถนน

อันเป็นสาธารณูปโภคภายในโครงการ บ้านเรือนของสมาชิกหมู่บ้านได้รับความเสียหาย สมาชิกหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนเสียหายเพราะไม่สามารถใช้ชีวิตในบ้านเรือน และการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคได้อย่างปกติสุข สมาชิกหมู่บ้านบางส่วนสืบหาสาเหตุพบว่าจำเลยไม่ปฏิบัติตามแผนผังโครงการและวิธีการจัดสรรที่ดินซึ่งจะต้องปรับปรุงที่ดินโดยการถมดินทรายบดอัดแน่นด้วยรถแทรกเตอร์ให้พื้นที่ดินในบริเวณที่ดินจัดสรรเรียบเสมอกันและต้องมีระดับสูงกว่าถนนสาธารณะ (ปัจจุบันคือถนนกาญจนาภิเษก) ประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ก่อนการจำหน่ายให้แก่ประชาชน และเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ นิติบุคคลหมู่บ้านว่าจ้างวิศวกรผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสาธารณูปโภค งานรั้ว เขื่อนกันดินและงานระดับความสูงของพื้นดินโครงการ ทำให้ทราบว่าจำเลยไม่ได้ถมดินตามแผนผังโครงการและวิธีการจัดสรรพื้นดินทั้งโครงการ การกระทำของจำเลยเป็นการจงใจส่งมอบทรัพย์สินที่มีคุณภาพต่ำกว่าที่ตกลงกัน อันเป็นการปฏิบัติการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง จำเลยมีหน้าที่ปรับปรุงแก้ไขให้แก่โจทก์ โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวจำเลยให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน หากไม่ดำเนินการให้ใช้ราคาตามที่ประเมินไว้ แต่จำเลยเพิกเฉย ขอให้ศาลบังคับจำเลยชำระเงินให้แก่โจทก์ จำเลยให้การและแก้ไขคำให้การปฏิเสธคำฟ้องของโจทก์ว่า จำเลยปรับปรุงที่ดินจัดสรรโครงการดังกล่าวเป็นไปตามแผนผังโครงการตามที่ได้รับอนุญาตโดยมีระดับความสูงกว่าถนนสาธารณะดังกล่าวประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ซึ่งในวันที่โจทก์รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างไปจากจำเลย โจทก์ยอมเห็นว่าระดับที่ดินแปลงที่ได้รับโอนและสิ่งปลูกสร้างของโจทก์ รวมถึงสาธารณูปโภคภายในโครงการมีระดับสูงกว่าระดับถนนสาธารณะในขณะนั้น โจทก์รับโอนกรรมสิทธิ์ด้วยความพึงพอใจ และไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ปี ๒๕๕๔ ไม่มีน้ำท่วมเข้ามายังหมู่บ้านของโจทก์ จึงไม่มีเหตุที่โจทก์ต้องยกระดับถนนสาธารณูปโภคให้สูงขึ้น ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนั้น เป็นค่าเสียหายในอนาคตซึ่งคาดเดาเองและโจทก์เรียกร้องหลังจากปี ๒๕๕๔ ล่าช้าถึง ๖ ปี ประกอบกับนิติบุคคลของหมู่บ้านซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์เคยฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบเกี่ยวกับสาธารณูปโภคภายในโครงการทั้งหมดแล้ว ซึ่งศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ๘๕๔/๒๕๕๒ หมายเลขแดงที่ ๑๗๘/๒๕๕๖ ของศาลปกครองกลาง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ผบ ๖๗๔/๒๕๕๔ หมายเลขแดงที่ ผบ ๑๒๙๔/๒๕๕๕ และคดีหมายเลขดำที่ ผบ ๑๑๘๗/๒๕๕๓ หมายเลขแดงที่ ผบ ๑๗๘๘/๒๕๕๗ ของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ให้จำเลยชนะคดี คดีดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องและแถลงการณ์ขอให้ผู้ร้องวินิจฉัยชี้ขาดในปัญหาข้อกฎหมายเบื้องต้นว่า คดีของโจทก์เป็นฟ้องซ้ำและขาดอายุความ ผู้ร้องเห็นว่าฟ้องโจทก์ไม่เป็นฟ้องซ้ำ แต่คดีของโจทก์ขาดอายุความ เนื่องจากอายุความเรื่องผิดสัญญาซื้อขายไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่โจทก์อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓๐ พิพากษายกฟ้อง โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบอัครณั ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบฎีกา ศาลฎีกา

มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๑๗-๑๐๔๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕ พิพากษายกคำพิพากษาของผู้ร้องและศาลอุทธรณ์ ให้ผู้ร้องดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบและพยานจำเลย แล้วมีคำพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ระหว่างการพิจารณาของผู้ร้อง โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบคนขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอท้ายฟ้องขอให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษอัตราสองเท่า ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ จำเลยยื่นคำร้องขอคัดค้านคำร้องขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องของโจทก์และยื่นคำร้องขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ ขอให้ยกฟ้องโจทก์ทั้งหมดและโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อหลักนิติธรรม เพิ่มภาระและจำกัดสิทธิของผู้ประกอบการในทรัพย์สินเกินสมควรแก่เหตุให้ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง โดยเปิดช่องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายย้อนหลังได้ ซึ่งเป็นค่าเสียหายที่มีเจตนารมณ์ทางอาญาแฝงอยู่เช่นเดียวกับโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันลงโทษผู้กระทำความผิดให้เด็ดขาด ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ไม่เสมอภาคทางกฎหมายและเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗

ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคสอง และมาตรา ๓๗ วรรคสองถึงวรรคเจ็ด เพราะไม่ปรากฏว่าจำเลยแสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งอย่างไร กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” วรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก” พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำความผิดโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่อ

อย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบ ในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด” ซึ่งแม้บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการให้ค่าเสียหายทางแพ่งได้อย่างอิสระก็ตาม แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบและขอบเขตที่กำหนดไว้ดังกล่าวเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจ โดยศาลต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงให้ได้ความว่า ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายที่แท้จริงจำนวนเท่าใดให้แก่ผู้บริโภค และผู้ประกอบธุรกิจมีพฤติกรรมเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม จงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบ ในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วยหรือไม่ ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายไม่เกินสองเท่าหรือไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดแล้วแต่กรณี ในทางแพ่งนี้ มิใช่เรื่องโทษทางอาญา ไม่เป็นการจำกัดสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจเกินกว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ได้สัดส่วนระหว่างเหตุและผลของการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ รวมถึงหลักทางเศรษฐศาสตร์ระหว่างผลกำไรของผู้ประกอบธุรกิจกับความเสียหายที่ผู้บริโภคจะได้รับ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ที่ไม่ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพไว้ด้วยเนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ขัดต่อหลักบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิหรือเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล และไม่ขัดต่อ

หลักบุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง
มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะ
ในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวน
ค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖
วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ